

Výklad vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb.

- **K § 1 odst. 2 :**

Původní znění vyhlášky vztahovalo informovaný souhlas především na poradenský proces (informace byly vymezeny jako informace týkající se poradenské služby), tedy na poskytování poradenských služeb všech poradenských pracovníků ve školství, tj. výchovných poradců, metodiků prevence, speciálních pedagogů a psychologů, bez ohledu na kvalitu a závažnost poskytovaných poradenských služeb těchto pracovníků. Vzhledem ke snaze ministerstva snížit administrativní zátěž výchovných poradců a metodiků prevence, je písemný informovaný souhlas vztážen pouze k psychologickým a speciálně pedagogickým službám, které provádí dle zákona o pedagogických pracovnících výhradně kvalifikovaný psycholog nebo speciální pedagog, neboť hloubka služeb, kterou poskytují, již může ovlivnit vzdělávání žáků (bez ohledu na to, zda jsou u nich zjištěny speciální vzdělávací potřeby či nikoliv).

- **K § 1 odst. 3:**

Odstavec byl legislativně technicky upraven a doplněn o ustanovení týkající se požadavku poskytovat informace poradenskými pracovníky srozumitelně a jednoznačně, a to zejména ve vztahu k obsahu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D.H. a ostatní proti České republice, který se týkal mj. i problematiky poradenských služeb ve školství. Do odstavce byla doplněna povinnost informovat také o všech předvídatelných důsledcích, které mohou vyplynout z poskytnuté poradenské služby.

Na webových stránkách www.msmt.cz je také k dispozici formulář pro Informovaný souhlas s poskytnutím psychologické nebo speciálně pedagogické poradenské služby, který svou strukturou napomůže poradenským pracovníkům ve školství k poskytnutí co možná nejsrozumitelnějších informací o poradenských službách. Vzhledem k tomu, že již před novelou existovala povinnost poradenských pracovníků vyžadovat informovaný souhlas (ten je vždy písemný), je tento formulář vypracovaný MŠMT podporou poradenským pracovníkům při návrhu písemné struktury, které by se v rámci informovaného souhlasu měli držet, a v žádném případě neznamená zvýšení administrativní zátěže.

Formulář – Informovaný souhlas s poskytnutím psychologické nebo speciálně pedagogické poradenské služby

1. Poskytovaná poradenská služba:

- povaha/ charakter:
- rozsah:
- trvání:
- cíle:
- postupy:

2. Očekávaný prospěch a důsledky vyplývající z poskytnutí poradenské služby:

3. Poučení o možných následcích, pokud poradenská služba nebude poskytnuta:

4. Práva a povinnosti spojené s poskytováním poradenských služeb zejména

- právo kdykoli žádat poskytnutí poradenské služby znovu
- právo na výběr poradenského zařízení

Poučení provedl (jméno, podpis):..... datum:

Já, zákonný zástupce/ zletilý žák prohlašuji, že jsem byl/a srozumitelně a jednoznačně informován/a o všech podstatných náležitostech poskytované poradenské služby, právech a povinnostech spojených s poskytováním poradenských služeb i o možných následcích vyplývajících z poskytnutí poradenské služby.

Na základě poskytnutých informací souhlasím-nesouhlasím (*nehodící se škrtněte*) s poskytnutím poradenské služby.

Datum a podpis žáka/ zákonného zástupce*:

**V případě žáka, který má zákonného zástupce.*

Název a adresa školského poradenského zařízení:

Formulář – Potvrzení projednání a porozumění doporučení

Informace o povaze a obsahu doporučení (vysvětlení návrhů úprav ve vzdělávání žáka):

Projednání doporučení s žákem a zákonným zástupcem žáka provedl (jméno, podpis):
.....datum:.....

Prohlašuji, že doporučení bylo se mnou projednáno, porozuměl/a jsem jeho povaze a obsahu.

Na základě poskytnutých informací uplatňuji-neuplatňuji (*nehodící se škrtněte*) výhrady:

Datum a podpis žáka/ zákonného zástupce*:

* V případě žáka, který má zákonného zástupce.

Z uvedeného formuláře je zřejmé, že jej podepisuje buď zákonný zástupce (obvykle rodič,) nebo žák, pokud je zletilý a má způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu. Informace o poradenské službě (bez písemného souhlasu) se také na základě práva na informace a práva dítěte vědět, co v dané situaci očekávat a jak se v ní orientovat (podle Úmluvy o právech dítěte), poskytuje žákovi poradenským pracovníkem vždy, s ohledem na srozumitelnost a jednoznačnost poskytnutých informací.

K § 1 odst. 4:

V odstavci 4 se definují časové lhůty pro zahájení poskytování poradenské služby – 3 měsíce je nejzazší lhůta. Pokud žadatel neposkytuje potřebnou součinnost, např. se nedostaví na vyšetření, nemůže se dovolávat splnění původní lhůty. Dále je v odstavci 4 definována krizová poradenská intervence, jíž se rozumí pomoc, kterou poskytuje poradenský pracovník (speciální pedagog, psycholog, výchovný poradce, metodik prevence) na žádost ihned buď žákovi, nebo zákonnému zástupci nebo i pedagogovi, při ohrožení jejich života a dalších práv žadatele (např. v případě závažné šikany apod.).

Poradenskou službou je míněna komplexní poradenská služba, tzn., že pokud se do pedagogicko-psychologické poradny dostaví zákonný zástupce se žákem s tím, že by chtěl nechat vyšetřit své dítě např. z důvodu podezření na poruchu učení, pak je nutné nejen psychologické, ale také speciálně pedagogické vyšetření. K potvrzení takové diagnózy je nutné vyšetření jak psychologem, tak speciálním pedagogem, jedná se totiž o provedení komplexní diagnostické činnosti, tzn. provedení jedné komplexní poradenské služby. V tom případě již zákonný zástupce z důvodu speciálně-pedagogického vyšetření novou žádost nepodává, neboť by nemohl po provedení pouze psychologického vyšetření obdržet od pedagogicko-psychologické poradny doporučení ani zprávu, ačkoli to bylo smyslem jeho žádosti. Naproti tomu v případě, kdy pedagogicko-psychologická poradna vyšetřuje žáka např. také z důvodu podezření na poruchu učení a během vyšetření psychologického, tak zejména speciálně-pedagogického se dále rozkryje možná porucha řeči, např. dysfázie, pak pedagogicko-psychologická poradna odkazuje na speciálně pedagogické vyšetření ve speciálně-pedagogickém centru, a to z důvodu podezření na další poruchu, jež však má v kompetenci stanovovat pouze speciálně pedagogické centrum poskytující služby žákům s vadami řeči. V tomto případě se jedná o novou žádost o novou službu, a tato se musí poskytnout do tří měsíců ode dne přijetí žádosti.

K § 1 odst. 5:

V odstavci 5 se rozděluje výsledek psychologické a speciálně pedagogické diagnostiky na zprávu a na doporučení, neboť zpráva obsahuje důležitá anamnestická a osobní data, která podléhají zákonu č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, a není vhodné tyto informace předávat škole v rámci jednoho dokumentu spolu s doporučením. Doporučení naopak školské poradenské zařízení předává žadateli (zákonnému zástupci nebo zletilému žákovi, který je předává škole), nebo školské poradenské zařízení na základě plné moci může toto doporučení s obsahem návrhů úprav ve vzdělávání zaslat škole, na kterou žák

dochází, a to nejpozději do 30 dnů ode dne ukončení vyšetření. Při vydání zprávy je žák nebo zákonný zástupce co možná nejsrozumitelněji informován o obsahu doporučení. Zletilý žák nebo zákonný zástupce také může vznést k doporučení písemné výhrady. Doporučení je platné po dobu určitou (o této době rozhoduje školské poradenské zařízení – podle dosavadní praxe). Pokud však školské poradenské zařízení doporučuje zařazení žáka do školy nebo vzdělávacího programu pro žáky se zdravotním postižením (např. do školy praktické nebo školy speciální, do vzdělávacího programu pro žáky s lehkým mentálním postižením), pak je toto doporučení platné pouze jeden rok. Poté na základě odborného posouzení – diagnostiky - školské poradenské zařízení vydá nové doporučení, neboť zdravotní stav žáka se v čase mění a je nutné tyto změny zohlednit také ve vzdělávání takového žáka. Školské poradenské zařízení vyrozumí žáka nebo jeho zákonného zástupce před skončením platnosti doporučení tak, aby doporučení vydané v rámci rediagnostiky pokud možno časově navazovalo na předchozí doporučení.

Pokud je doporučeno vzdělávat žáka ve škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením nebo pokud je doporučeno vzdělávat žáka ve vzdělávacím programu určeném pro žáky se zdravotním postižením, platí toto doporučení pouze jeden rok, tzn., že musí být provedena rediagnostika vždy jednou za rok.

Vzhledem k tomu, že vyhodnocovat postupy lze pouze na základě vývoje žáka v čase a vývoje kompenzace jeho poruchy, druhu zdravotního postižení či znevýhodnění, musí se vždy, aby bylo toto vyhodnocení smysluplné, provádět na základě odborného rediagnostického posouzení, jehož cílem je znovu přezkoumat závažnost postižení nebo znevýhodnění, a to ve vztahu k nárokům daného školního vzdělávacího programu a vyhodnocení doby a účinnosti programu, ve kterém byla žákovi poskytována speciální pedagogická péče.

Uvedená úprava vede ke zkvalitnění poskytované poradenské péče o znevýhodněné a postižené žáky s cílem snížit jejich počty ve školách a vzdělávacích programech, kam je jejich zařazení dle výroku Evropského soudu pro lidská práva neopodstatněné.

V případech, kdy nedochází ke změnám ve vývoji žáka v souvislosti s jeho zdravotním postižením, lze využít přílohu vyhlášky č.72/2005 Sb. tak, aby bylo rodičům doporučeno navštívit zdravotnické zařízení, které je oprávněno žáka diagnostikovat, následně tuto diagnostiku využít (v případě předání zprávy rodiči školskému poradenskému zařízení) pro své závěry jako školského poradenského zařízení s tím, že školské poradenské zařízení je vždy odpovědné za doporučení do vzdělávacího programu, které vyvodí z diagnostiky zdravotnického zařízení. Jestliže tedy zákonný zástupce nebo žák je ochoten citlivé údaje poradenskému zařízení předat, souhlasí implicitně s tím, že z těchto údajů bude zařízení při přípravě zpráv vycházet – tedy z klinické diagnostiky a léčebných opatření.

Pro snazší organizaci spojenou s rediagnostikou dále nic nebrání, aby byla rediagnostika provedena mnohem dříve (podle potřeby), než skončí platnost doporučení.

K § 2:

V tomto paragrafu byla dosavadní úprava doplněna o ustanovení zdůrazňující potřebu vytváření vhodných podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami bez rozdílu, a to žákům se zdravotním znevýhodněním, sociálním znevýhodněním a žákům se zdravotním postižením. Do písmene e) zmíněného paragrafu byli doplněni také příslušníci jiných kultur nebo etnických skupin. Celkově byl paragraf upraven a změněn v souladu s používanými pojmy a praxí.

K § 4:

V ustanovení § 4 je školským poradenským zařízením a školám stanovena povinnost vedení dokumentace. Oproti stávající právní úpravě byla nově stanovena povinnost vést záznamy o žádostech o poskytnutí poradenské služby, odmítnutí nebo přerušení služby, spolupráci se školami a školskými zařízeními a o poskytnutí informací podle § 1 odst. 3 a potvrzení podle § 1 odst. 5. Navrhované znění přispívá ke zvýšení kvality poradenských služeb ve školství, neboť tyto služby budou jednoznačně dokumentovány školským poradenským zařízením. V souladu s novelizací § 1 výchovní poradci a metodici prevence vedou dokumentaci o výsledcích vyšetření a poskytnuté individuální a skupinové péči v rámci poradenských služeb.

K § 5:

Ustanovení uvedená v § 5 blíže definují služby poskytované pedagogicko-psychologickými poradnami a cílové skupiny žáků, kterým jsou služby poraden zejména určeny. Úprava vychází ze stávající praxe, kdy poradna poskytuje služby zejména žákům se zdravotním a sociálním znevýhodněním a také žákům se zdravotním postižením, tedy všem žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, neboť dopředu nelze predikovat závažnost speciálních vzdělávacích potřeb žáka před diagnostickou činností ve školském poradenském zařízení. Dále se uvádí povinnost vyplývající z vyhlášky č.177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou.

K § 6:

Ustanovení § 6 blíže vymezují služby poskytované speciálně pedagogickými centry a cílové skupiny žáků, kterým jsou služby center zejména určeny. Ustanovením se speciálně pedagogická centra (SPC) profilují podle typu svého zaměření, což je v souladu s činností SPC v praxi. V souvislosti s poskytováním služeb žákům se zdravotním postižením je uvedena poradenská služba vyplývající z § 4 odst. 3 vyhlášky č.177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou. Ustanovením § 6 speciálně pedagogická centra poskytují služby také žákům se zdravotním znevýhodněním. Toto ustanovení pomůže k vyšší prostupnosti a dostupnosti poskytovaných poradenských služeb.

K příloze č. 1 bodu 3 pod nadpisem „Informační a metodická činnost. Příprava podkladů pro vzdělávací opatření, dokumentace apod.“

Úpravou standardních činností poraden se zajistí nepřekrývání kompetencí zdravotnických a pedagogických pracovníků v oblasti diagnostiky. Při přípravě zpráv v případech, kdy je žák v péči odborného lékaře nebo klinického psychologa, školské poradenské zařízení vyjde z klinické diagnosy a léčebných opatření odborného lékaře nebo klinického psychologa, který tuto péči žákovi poskytuje, pokud tyto podklady zákonný zástupce nebo žák školskému poradenskému zařízení předá, což nijak neohrožuje kompetence školských poradenských pracovníků.

Nejčastější další dotazy k vyhlášce č. 72/2005 Sb., ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb.

Proč jste se rozhodli vložit do ustanovení vyhlášky požadavek, aby každý žák se zdravotním postižením, který má nějakým způsobem uzpůsoben vzdělávací program, musel být jednou ročně znovu diagnostikován? Chystáte se nějak pomoci školským poradenským pracovištím, kde je už nyní málo zaměstnanců?

Účelem návrhu vyhlášky č. 72/2005 Sb. byla úprava některých formulací stávající právní úpravy a doplnění chybějících ustanovení vymezujících pravidla pro poskytování poradenských služeb, a to tak, aby se novela vyhlášky stala jedním z opatření, které je Česká republika na základě článku 46 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod **povinna přijmout** k výkonu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci č. 57325/00 D. H. a ostatní proti České republice a ke kterému se zavázala ve Zprávě o obecných opatřeních k výkonu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci č. 57325/00 D. H. a ostatní proti České republice.

Ustanovení týkající se požadavku na rediagnostiku žáků se zdravotním postižením nemá potvrzovat, že dítě např. se zrakovým postižením má zrakové postižení, resp. že dítě se zrakovou vadou má zrakovou vadu, a nechat dítě podstupovat náročné testy každým rokem. Účelem této diagnostiky je navrhnout perspektivu dítěti, žákovi do budoucna ve vztahu k jeho vzdělávání, s ohledem na jeho individuální vzdělávací potřeby. Diagnostiku lze tak pojímat dynamicky – jak se dítě zlepšilo z hlediska jednotlivých dovedností, jaké jsou afektivní a motivační faktory, jak ovlivňují jeho proces učení, jak pomoci žákovi zefektivnit proces učení apod. Diagnostiku pak tedy můžeme pojímat také jako intervenci a zároveň jako něco, co může vycházet ze samotné výuky a výrazně tak pomoci učiteli, aby výstupy z diagnostiky použil jako podklad pro přípravu výuky. Výstupem z rediagnostiky, která hodnotí pokrok dítěte v jednotlivých dílčích funkcích, jsou tedy doporučení vzhledem k dalšímu vzdělávání žáka, vzdělávacímu programu, podle kterého dále pedagog postupuje.

V souvislosti s rediagnostikou je také nutné připomenout, že tato by měla ideálně probíhat ve školním prostředí, třeba i formou hry, nemá být pro žáka nebo studenta zátěžová, ale má zejména stanovovat, jaká konkrétní opatření musí školy přijmout pro úspěšné vzdělávání žáka s ohledem k jeho nejlepšímu zájmu.

V dotazu je dále uvedeno, že účinností novely vyhlášky č. 72/2005 Sb. dojde k nárůstu poskytovaných poradenských služeb v souvislosti s povinným projednáním závěrů z vyšetření. Toto projednání a informování klientů školských poradenských služeb však vždy bylo součástí standardních činností školských poradenských zařízení, tudíž v tomto ohledu nedochází k výraznému nárůstu poradenských činností, neboť výše uvedená novela pouze více specifikovala tuto činnost, pokud má být novela této vyhlášky jedním z opatření k vykonání rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D.H. a ostatní proti České republice.

Vzhledem k tomu, že vyhodnocovat postupy lze pouze na základě vývoje žáka v čase a kompenzace jeho poruchy, druhu zdravotního postižení či znevýhodnění, musí se vždy, aby bylo toto vyhodnocení smysluplné, provádět na základě odborného rediagnostického posouzení, jehož cílem je znovu přezkoumat závažnost postižení nebo znevýhodnění, a to ve vztahu k nárokům daného školního vzdělávacího programu.

V tomto ohledu tedy nedochází k nárůstu činností, nová úprava vede ke zkvalitnění poradenské péče o znevýhodněné a postižené žáky s cílem snížit jejich počty ve školách a vzdělávacích programech, kam je jejich zařazení dle výroku Evropského soudu pro lidská práva neopodstatněné.

Závěrem lze uvést, že všechny kompetentní orgány České republiky si uvědomují význam a naléhavost problému, na který upozornil rozsudek D. H. a ostatní proti České republice, a jsou rozhodnuty vyvíjet maximální úsilí k jeho vyřešení. Jakkoli nemáme v úmyslu zastírat, že současná situace v celé řadě škol v České republice je stále vzdálena stavu, o který usilujeme, nelze spustit ze zřetele, že celá řada opatření již byla přijata, v řadě škol na území České republiky inkluzivní model vzdělávání úspěšně funguje, další opatření k posílení inkluzivního modelu vzdělávání ještě budou realizována, a že se z povahy věci jedná o kroky, jejichž dopad v praxi se projeví až po určité době.

S kým poradenský pracovník projednává potřebné náležitosti z informovaného souhlasu – s žákem nebo zákonným zástupcem, kdo podepisuje informovaný souhlas, žák nebo zákonný zástupce?

Informovaný souhlas podepisuje vždy zákonný zástupce v případě, že žák je nezletilý nebo nemá způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu; v případě, že žák je zletilý a má způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, podepisuje sám zletilý žák. Informován je též vždy žák, bez ohledu na to, zda je zletilý či nezletilý, zda má či nemá omezenou způsobilost k právním úkonům, a to na základě jeho práva na informace, které vyplývá z Úmluvy o právech dítěte.

Informovaný souhlas musí být podepsán při každé návštěvě klienta (cyklus terapií, krizová intervence, návštěva ve škole apod.) nebo na počátku služby, kdy klientovi pracovníci pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra vyjmenují, co všechno bude třeba absolvovat?

Informovaný souhlas nemusí být podepsán vždy při každé návštěvě klienta, ale s ohledem na typ služby, která se žákovi, studentovi, zákonnému zástupci bude poskytovat. Terapeutická činnost je tedy něco jiného než činnost diagnostická. Tyto činnosti jsou popsány podrobným způsobem v příloze a v tomto směru novela vyhlášky nepřinesla změnu. Pouze je kladen důraz na to, aby v průběhu informování byl žák nebo zákonný zástupce zpraven o tom, jaké důsledky mohou pro žáka nebo zákonného zástupce z poskytované služby vyplynout (školští poradenští pracovníci tedy s klienty rozeberou „plusy a minusy“, které s sebou služba nese) a že se poskytují služby vždy na základě žádosti žáka nebo zákonného zástupce .

Jak bude poradenský pracovník postupovat u klienta s mentální retardací staršího 18 let, který se neumí podepsat?

Pokud je klient omezen ve své způsobilosti, pak bude podepisovat informovaný souhlas vždy zákonný zástupce, stejně jako se s žádostí o poskytnutí poradenské služby bude obracet na školské poradenské zařízení právě zákonný zástupce. Pokud klient není ve způsobilosti k právním úkonům omezen, bude podepisovat informovaný souhlas sám. Pokud se klient neumí podepsat z důvodu mentální retardace, není pravděpodobné, že by posoudil obsah

informací, které mu poradenský pracovník bude sdělovat, je tedy vždy nutné také přizvat zákonného zástupce takového žáka.

Jak postupovat, odmítne-li rodič rediagnostiku ?

V zájmu rodiče není odmítat rediagnostiku, pokud je ve prospěch dítěte, aby se určila míra jeho pokroku ve vzdělávání a stanovil se odpovídající vzdělávací program nebo individuální vzdělávací plán (což je smyslem legislativních opatření daných vyhláškou č. 116/2011 Sb.). Školská poradenská zařízení tedy průběžně pracují se zákonnými zástupci tak, aby ti smyslu rediagnostiky porozuměli, a stejně tak provádějí rediagnostiku tak, aby nepoškozovali příjemce poradenských služeb.

Pokud odmítne zákonný zástupce rediagnostiku, je nutné z hlediska školského poradenského zařízení o tomto odmítnutí vést záznam.

Pokud zákonný zástupce odmítne rediagnostiku žáka, škola mu může nanejvýš doporučit přestup na běžnou školu (pokud se pedagogičtí pracovníci domnívají, že další setrvání žáka ve speciální škole není důvodné). Rozhodující slovo má vždy zákonný zástupce. Lze nicméně uvažovat tak, že pokud zákonný zástupce odmítá rediagnostiku v rozporu se zájmem žáka, může být naplněn § 6 odst. 1 písm. a) bod 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí (tj. rodič nevykonává nebo zneužívá práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti), a škola by měla tuto skutečnost nahlásit orgánu sociálně-právní ochrany dětí (§ 10 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb.).

Od 1.9.2011 by měli být všichni žáci postupně vyšetřováni ve školských poradenských zařízeních alespoň jednou ročně. Je možné je posílat v průběhu roku, nebo všechny znovu k 1.9.2011?

Novou úpravou výsledku psychologické nebo speciálně pedagogické diagnostiky, včetně časového omezení platnosti doporučení, se praxe v souladu s účinností novelizující vyhlášky začíná řídit až od 1. 9. 2011. Z této úpravy nevyplývá povinnost provedení psychologické nebo speciálně pedagogické diagnostiky ihned k 1. 9. 2011.

Individuálně integrované děti vzdělávané podle ŠVP základní školy mohou být opětovně vyšetřeny např. za 2 až 3 roky, nebo dříve, nebo později, podle toho, jak jejich stav vyžaduje?

Skupinově integrované děti, např. v dyslektické třídě, vzdělávané podle školního vzdělávacího programu mateřská škola nebo základní škola pro běžnou populaci by měly být opětovně vyšetřeny také podle potřeby nebo každý rok?

Skupinově integrované děti, pokud jsou vzdělávány podle RVP ZV, nejsou vyšetřovány každý rok – nejde o formu integrace, zde jde o vzdělávací program, ve kterém jsou děti vzdělávané, a o sledování, jakého pokroku dosahují, pokud mají takové speciální vzdělávací potřeby, že to vyžaduje vzdělávání podle jiného vzdělávacího programu než RVP ZV (a jde samozřejmě také – zejména – o žáky ve speciálních školách, pokud tam budou od 1. 9. 2011 zařazení, resp. pokud jim to bude od 1. 9. 2011 doporučeno).

Novelizovaná vyhláška stanovuje samostatně definovaný okruh činností (poradenských služeb) pro jednotlivá školská poradenská zařízení (ustanovení § 5 a § 6). Je pedagogicko-psychologická poradna oprávněna doporučit převedení žáka do vzdělávacího programu základního vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením, případně základní školy speciální (ustanovení § 49 odst. 2 školského zákona), nebo vydávat toto doporučení přísluší pouze speciálně pedagogickému centru? Je takové doporučení vydané pedagogicko-psychologickou poradnou platné nebo ho musí vydat pouze speciálně pedagogické centrum?

Toto doporučení může vydat jak speciálně pedagogické centrum, tak pedagogicko-psychologická poradna.

Vyšetřujeme žáky pro přijímací řízení na Odborné učiliště a na Praktickou školu. Platnost vyšetření v souladu s novou legislativou je 1 rok. Znamená to, že i tyto žáky na odborném učilišti pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a na Praktické škole budeme vyšetřovat opakovaně každý rok?

Vždy záleží, o jaký vzdělávací program se jedná. Platí, že žák bez zdravotního postižení se nevzdělává podle vzdělávacího programu pro vzdělávání žáků se zdravotním znevýhodněním (§ 3 odst. 4 vyhlášky č. 73/2005 Sb., ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb.). Pokud tedy půjde o žáky zařazené do školy nebo vzdělávacího programu pro žáky se zdravotním postižením, pak tito žáci budou rediagnostikováni každý rok, a to z důvodu odborného přezkoumání, zda trvají důvody pro toto zařazení a jaký pokrok z hlediska vzdělávacího programu žák učinil a jakým způsobem se s ním doporučuje pracovat v rámci daného vzdělávacího programu nadále.

Jak postupovat v případě žáka, který nemá mentální postižení, ale učivo na běžné základní škole nezvládá?

Tento dotaz se netýká novelizované vyhlášky, nicméně již v rámci současného právního stavu je možné těmto žákům upravit sám RVP ZV.

Ze stanoviska ČŠI k úpravě vzdělávacího obsahu v rámci RVP ZV lze uvést následující: Sám RVP ZV stanoví na obecné úrovni vzdělávací obsah, zároveň stanoví možnost jeho přizpůsobení u specifikovaných kategorií žáků. Možnost takové úpravy vyplývá nejen přímo z RVP ZV, ale na vyšší úrovni je zakotvena přímo ve školském zákoně, a to v ustanovení § 2 odst. 1 písm. b) a dále pak v § 16 odst. 6 .

V rámci RVP ZV je možné upravovat i vzdělávací obsah (aniž by šlo o převedení do jiného vzdělávacího programu, včetně převedení do vzdělávání podle přílohy RVP ZV upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením). Pro úpravu obsahu vzdělávání není nutné vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu (individuální vzdělávací plán upravuje naopak zejména organizační oblasti, způsoby hodnocení apod.).

Pro úpravu vzdělávacího obsahu je ovšem nutné zakotvení ve školním vzdělávacím programu (dále ŠVP). Viz část 8 RVP ZV: „Na úrovni ŠVP je možné přizpůsobit a upravit vzdělávací obsah základního vzdělávání pro tyto žáky (tj. žáky se speciálními vzdělávacími potřebami) tak, aby bylo dosahováno souladu mezi vzdělávacími požadavky a skutečnými možnostmi těchto žáků. Ze stejného důvodu je možno stanovit i odlišnou délku vyučovací hodiny. Do ŠVP se zařazují speciální vyučovací předměty a předměty speciálně pedagogické

péče odpovídající speciálním vzdělávacím potřebám žáků podle druhu zdravotního postižení nebo zdravotního znevýhodnění. Jde zejména o logopedickou péči, znakový jazyk, prostorovou orientaci a samostatný pohyb zrakově postižených, zrakovou stimulaci, práci s optickými pomůckami, čtení a psaní Braillova písma, zdravotní tělesnou výchovu, komunikační a sociální dovednosti apod. ŠVP současně uvádí, jakých kompenzačních a didaktických pomůcek, speciálních učebnic, výukových programů je ve vzdělávání využíváno.“

RVP ZV dále mj. stanoví, že „pro úspěšné vzdělávání žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je potřebné zabezpečit tyto podmínky: uplatňovat princip diferenciací a individualizace vzdělávacího procesu při organizaci činností, při stanovování obsahu, forem i metod výuky“. Mezi dalšími podmínkami vzdělávání žáků se zdravotním postižením je v RVP ZV stanoveno: „upravit a formulovat očekávané výstupy vzdělávacích oborů v jednotlivých obdobích tak, aby byly pro tyto žáky z hlediska jejich možností reálné a splnitelné, a těmto výstupům přizpůsobit i výběr učiva,“ a dále „umožnit ve ŠVP – pokud zdravotní postižení žáka (žáků) objektivně neumožňuje realizaci vzdělávacího obsahu některého vzdělávacího oboru RVP ZV nebo jeho části – nahradit příslušný vzdělávací obsah nebo jeho část příbuzným, případně jiným vzdělávacím obsahem, který lépe vyhovuje jeho (jejich) vzdělávacím možnostem (viz poznámky k rámcovému učebnímu plánu)“.

Mgr. Blanka Hrbková Hrudková
za MŠMT